

Inspraakreactie SMZ e.o. inzake het: 'Rv Startnotitie RES 1.0' en ook het 'Beoordelingskader REP'

Geachte (verantwoordelijke) wethouders, raadsleden, overige aanwezigen,

1. Voor de commissievergadering van de Commissieruimte is hedenavond zowel het: 'Rv Startnotitie RES 1.0', als ook het: 'Rv Beoordelingskader REP' geagendeerd. Op beide documenten zal achtereenvolgens een afzonderlijke reactie worden gegeven, ook al bestaan er tussen beide natuurlijk bepaalde dwarsverbanden (zie in deze o.a. ook het memo: 'Beoordelingskader MIRT Onderzoek Metropoolregio Utrecht');

Rv Startnotitie RES 1.0

Aanleiding en context

2. Het doel van de: 'Startnotitie RES' is om als regio, dus als de daaraan deelnemende 16 gemeenten, gezamenlijk de uitgangspunten en het proces vast te stellen waarmee de regio tot de eerste 'Regionale Energiestrategie U-16-regio';
3. Dat dan als een nadere regionale uitwerking van de doelstellingen zoals deze m.b.t. het klimaat/de klimaatontwrichting in het: 'Ontwerp-Klimaatakkoord' zijn opgenomen en waarbij dan door de regio uiterlijk een half jaar nadat het 'Klimaatakkoord' definitief is geworden een 'bod' aan het rijk over de bijdrage die de regio aan het gezamenlijk oplossen van de voorliggende (en (zeer) urgente¹) klimaatproblematiek zal worden gedaan en dan in bijzonder m.b.t. het opwekken van duurzame elektrische energie (en ook een strategie m.b.t. warmte-opgave) (op basis van zogenaamde 'Warmtevisies')), waarna nog een doorrekening door het PBL zal plaatsvinden of het aanbod, ook na een nadere kwalitatieve weging (aan o.a. (regionale) ruimtelijke kwaliteiten, etc., in kader 'Nationaal Programma RES'), voldoende moet worden geacht. Althans zo heeft de Stichting dat uit diverse bij het Rv gevoegde stukken begrepen;
4. De doelstellingen zoals de uit het 'Ontwerp-Klimaat-Akkoord' voorkomen, zijn dan weer afgeleid, of zo men wil een doorvertaling voor Nederland, van het zogenaamde 'Klimaatakkoord van Parijs', waarbij door vrijwel alle staatshoofden is overeengekomen de t.g.v. van zogenaamde broeikasgassen optredende verwarming van de aarde te beperken tot 2 graden, maar daarbij wel te streven naar een maximale opwarming 1.5 graden;
5. Wat betreft de gegeven internationale en daarvan afgeleide nationale doelstellingen gaat het dan om een reductie van broeikasgassen in 2030 met 49%/55 %² t.o.v. 1990 en in 2050 van (80-)95 %;

Startnotitie RES 1.0

6. In de thans ter besluitvorming door de raad voorliggende 'Startnotitie RES 1.0' wordt dan na de: 'Aanleiding en context' (zie ook hiervoor onder het hoofdje 'Aanleiding en context') en daaruit vervolgens af te leiden 'Regionale opgave', achtereenvolgens een overzicht gegeven van de 'Visie' en daarvan afgeleide 'Uitgangspunten voor de RES 1.0', de 'Wijze waarop tot een bod wordt gekomen', zowel met betrekking tot de duurzame opwekking van elektriciteit, als warmte, waarna aandacht wordt gegeven aan de zogenaamde 'Governance', als 'Monitoring en evaluatie'. Voor zover er aanleiding

¹ Zie wat betreft urgentie met name ook rapporten IPCC, in het bijzonder ook het rapport m.b.t. 1.5 graden doelstelling: 'Global Warming of 1.5 degrees (IPCC, 2019)'.

² In internationaal verband wordt door het kabinet gepleit voor een Europese doelstelling van 55%, waarover naar verwachting door de Europese unie in 2020 een besluit wordt genomen.

toe is zal door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. m.b.t. hetgeen in de 'Startnotitie RES 1.0' in die zin aan de orde wordt gesteld een reactie worden gegeven;

Regionale opgave

7. Wat betreft de 'Regionale opgave' wordt dan in de 'Startnotitie RES 1.0' aangegeven dat voor het halen van de doelstellingen van het 'Klimaat-Akkoord' is afgesproken om te komen tot een productie van duurzame energie in 2030 van 84 TWh, waarvan 42 TWh op land, hetgeen dan weer in onderverdeelt in 35 THw grootschalige opwek op land en grootschalig op dak > 15 kwp én 7 TWh zon op dak kleinschalig, hetgeen dan voor de regio tot een opgave van 1 tot 2 TWh zou leiden, waarbij dan een ondergrens van de in te vullen opgave van 1 TWh (= 10 tot de 9de KWh) wordt aangehouden. De vraag is evenwel, ook gezien de onzekerheden en met name ook urgentie³ of dan niet voor de zekerheid juist van een hogere ondergrens zou moeten worden uitgegaan, ook al vast rekening houdend met een verhoogde reductiedoelstelling van 55 (i.p.v. 49) %, die dan later altijd nog naar beneden kan worden bijgesteld;

Visie

8. Het zal duidelijk zijn dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. de visie dat de Regio de landelijke doelstelling onderschrijft op zich natuurlijk ondersteunt, namelijk 49% reductie broeikasgassen in 2030 en (80 -)95 % in 2050 van harte ondersteunt, maar toch blijft de vraag, ook gezien de dialoog zoals deze in kader 'Routekaart Zeist' heeft plaatsgevonden (zie in deze ook betreffende bijdrage van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o.), of de lat in die zin toch niet hoger zou moeten worden gelegd. Zo wordt bijvoorbeeld in het: 'Coalitieakkoord provincie Utrecht' voorsnog uitgegaan van de doelstelling om in 2040 klimaatneutraal te zijn, evenals gaan ook vele gemeenten in de regio (gelukkig) nog steeds uit van een hogere ambitie (zie in deze overigens ook de 'Startnotitie RES 1.0', Fig. 2: 'Ambitiekaart RES-regio U-16', pag. 5');
9. Meer in het bijzonder lijkt bij de 'RES 1.0' toch de opwekking van duurzame energie en dan in het bijzonder duurzame elektrische energie centraal te staan, dat ook gezien de landelijke doelstelling en opgave zoals vastgelegd in het: 'Ontwerp-Klimaatakkoord', maar o.i. zou het toch goed zijn ook deze doelstelling wel ook in een breder perspectief te plaatsen, althans voor zover dat nog niet het geval is, namelijk in kader strategie 'Trias energetica' en dat alles wat er aan energiebesparing plaatsvindt ook niet hoeft te worden opgewekt. Want laat het duidelijk zijn, met name ook het opwekken van duurzame energie kan natuurlijk ook bepaalde effecten met zich mee, zowel die op bepaalde leefomgevingskwaliteiten (dus ook: 'Healthy Urban Living'), als op de natuur, het landschap en de cultuurhistorie (zie wat betreft dat laatste o.a. ook de bouwsteen: 'Ontwikkelingsbeeld Groen en Landschap'). Weliswaar wordt bij de '*Uitgangspunten*' wel aan energiebesparing een bepaalde aandacht gegeven, maar o.i. toch in beperkte mate. Gelukkig wordt evenwel aan energiebesparing in het eerder opgestelde rapport: 'Energietransitie Regio U-10' wel ruime aandacht gegeven, inclusief ook een bepaalde bandbreedte aan besparingsmogelijkheden, een rapport waar opvallend genoeg in de voorliggende 'Startnotitie RES 1.0' dus geen enkele aandacht worden gegeven. Evenals wordt ook in de 'Routekaart gemeente Zeist' de nodige aandacht aan energiebesparing gegeven. Aangezien het een, dus het opwekken van duurzame elektrische energie, ook al is er dan kennelijk de landelijke opgave, niet los van het ander worden gezien, dus het besparen, zou het o.i. dus goed zijn toch ook in de 'Visie' en daarvan afgeleide

³ Zie wederom het IPCC-rapport: 'Global warming of 1.5 degrees (IPCC, 2019)'.

doel(stelling)en een duidelijke energiebesparingsdoelstelling op te nemen (vergelijk wederom Coalitieakkoord provincie Utrecht met een duidelijke besparingsdoelstelling van 1.5 % per jaar t.o.v. 2017) (zie overigens ook hieronder onder het hoofdje: 'Uitgangspunten');

10. Dan zou het verder o.i. goed zijn als juist wat betreft het visie-gedeelte ook meteen wordt gerefereerd aan doelen duurzaamheid (in brede zin) en in het bijzonder dus ook de algemene ruimtelijke kwaliteit die we in de Regio beogen (zie in deze ook de 'Ruimtelijke Economische Koers U-10 (REK)' (en wat betreft de gemeente Zeist dus ook de zogenaamde 'Oplegnotitie REK' én het zogenaamde: 'Position paper REP'), zodat deze ook daadwerkelijk als uitgangspunt voor de toetsing worden genomen van de duurzame opwek van energie (zie in deze wederom ook hieronder onder het hoofdje: 'Uitgangspunten');

Meer in het bijzonder zou het dus goed zijn als duurzaamheid in brede zin (vergelijk in deze ook: 'Sustainable development goals UN'), dus niet alleen die wat betreft het klimaat, hoe belangrijk en urgent ook, steeds als algemeen uitgangspunt voor ontwikkelingen binnen de regio zouden worden genomen, inclusief dus ook die m.b.t. energietransitie, aangezien het ene doel, dus die m.b.t. energietransitie, niet los staat van andere doelen, zoals die m.b.t. ontwikkeling circulaire economie, biodiversiteit, etc. (zie in deze ook eerdere bijdragen van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. m.b.t. 'REK', 'Positionpaper REP', etc.);

11. Dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. overigens (opbouwend) kritisch staat m.b.t. de beoogde ruimtelijke/ruimtelijke-economische ontwikkelingen binnen de regio in het kader van het 'REK' en als nadere toekomstige uitwerking daarvan in het nog te ontwikkelen 'REP', dat ook gezien het eigen leven die een dergelijke koers/programma kan gaan leiden (vergelijk ook het RSP van het BRU), zal u uit de diverse bijdragen die de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die zin tot op heden op gegeven relevante documenten/raadsvoorstellen heeft gegeven ook duidelijk zijn, ook al is nu dan kennelijk van een betere afstemming met de provincie (in kader POVI) sprake. Hoe dat ook zij, het opstellen de ruimtelijke koers voor de regio, evenals het programma om daar ook daadwerkelijk een gevolg aan te geven, heeft zich tot op heden vrijwel buiten publieke domein afgespeeld, inclusief de bijeenkomsten van het 'U 10 Beraad(t)', ook al mocht je daar wel na (dringende) verzoeken daartoe aanwezig zijn. Dus zou het o.i. een groot goed zijn als bij gehele ontwikkeling aan actieve participatie een groter belang wordt toegekend (zie in deze ook in hieronder onder het hoofdje 'Governance en participatie'), juist ook aangezien van met name dat programma (dus het 'REP'), inclusief het 'RES', naar verwachting een relatief grote impact op de leefomgeving (in brede zin) zal uitgaan;

Uitgangspunten

12. Wat betreft het uitgangspunt bij de 'Regionale opgave' van een ondergrens van 1 TWh uit te gaan is daar hiervoor onder het hoofdje 'Regionale opgave' al nader op ingegaan, waarbij dus vraag aan de orde is gesteld of toch niet van een hogere ondergrens zou moeten worden uitgegaan;
13. Voorts wordt aangegeven dat men wat betreft de ambitie van een 'klimaatneutrale regio' in 2050 men in de Verkenning(en) wil onderzoeken of en hoe 1/3 deel van de ambitie (voor 2050) dan in 2030 vorm kan worden gegeven. Alhoewel het bereiken van een 'klimaatneutrale regio' uiteraard een bredere doelstelling is dan alleen die m.b.t. het opwekken van energie (zie in deze dus ook het rapport: 'Energietransitie Regio U-10' en ook de: 'Routekaart gemeente Zeist'), vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich toch af hoe die doelstelling zich dan verhoudt tot de reductiedoelstelling voor 2030 van 49 %

- (of toch 55%?) uit het 'Klimaatakkoord'. Ook hierbij is het dan dus de vraag of juist ook wat betreft de doelstelling om tot een 'klimaatneutrale regio' te komen niet van een (veel) hogere ambitie zou moeten worden uitgegaan;
14. Dat men dan eveneens inzet op het vermindere van de energievraag ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus op zich als positief, maar ook hierbij is het dus de vraag of die ambitie, zoals ook hiervoor onder het hoofdje: 'Visie' reeds aan de orde gesteld, niet veel sterker zou moeten worden aangezet, dat dus ook gezien de dienaangaande in het document: 'Energietransitie Regio U-10' aangegeven (bandbreedte aan) besparingsmogelijkheden. Zo gaat het daarbij natuurlijk niet alleen om isolatie, waar men dan sterk op in wil zetten, maar ook om het gedrag in het algemeen, inclusief wat betreft mobiliteit een transitie van automobilititeit naar OV en fiets, etc., etc.. In die zin zou het dus goed zijn, zoals ook hiervoor onder het hoofdje: 'Visie' reeds aangegeven, dat men in de 'Startnotitie RES 1.0' ook m.b.t. energiebesparing een duidelijke doelstelling opneemt;
  15. Dat met name ook bij de keuze van locaties voor (grootschalige) energie-opwek zorgvuldig rekening dient te worden gehouden met de op een bepaalde locatie aanwezige ruimtelijke kwaliteiten, evenals dat deze mede wordt afgewogen in kader andere (veronderstelde) opgaven binnen het 'Regionaal Economisch Programma (REP)' spreekt dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. als vanzelf (zie dus ook wat dit betreft eveneens hiervoor onder het hoofdje 'Visie'), waarbij dus ook (het hierna nog) te bespreken 'Beoordelingskader REP' dus ook een rol dient te spelen. In die zin zou het dus goed zijn als naar dat: 'Beoordelingskader in de voorliggende 'Startnotitie RES 1.0' meteen ook een verwijzing plaatsvindt (zie in deze overigens wederom het memo: 'Beoordelingskader MIRT Onderzoek Metropoolregio Utrecht').
 Wat betreft die grootschalige energie-opwek moet o.i. dan tevens een aantal 'ruimtelijke ordeningsprincipes' van belang worden geacht, zoals dus het primair toepassen van de zogenaamde: 'Zonneladder' (zie in deze ook diverse in die zin door de Tweede Kamer aangenomen moties/amendementen in kader voorstel 'Regionale energie strategieën' en meteen ook een doorvertaling daarvan in het: 'Ontwerp-NOVI', evenals de recente reactie van Minister Wiebes daarop), dus aan het inzetten van daken (en verharde oppervlakten⁴) de prioriteit te geven boven natuur- en landbouwgebieden. In ieder geval dient behalve met het m.b.t. mogelijke locaties nadrukkelijk rekening houden met aanwezige ruimtelijke kwaliteiten (vergelijk in deze ook: 'Natuurinclusief ontwerpen'), ook aan de uiteindelijke inpassing bijzondere aandacht te worden gegeven, dus met name ook rekening houdend met de landschappelijke kwaliteiten zoals deze op een bepaalde plek aanwezig zijn (zie in deze dus de publicatie: 'Energie landschappen (Thoral, I., 2014)', evenals diverse 'LOP's', 'Kwaliteitsgidsen Utrechtse Landschappen' én ook het 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap');
  16. Dat men dan wat betreft de: warmte-transitie mede inzet op innovaties wordt uiteraard door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte onderschreven, zoals dus op de kansen die waterstof (mits van duurzame energie geproduceerd) en mogelijk ook geothermie biedt, waarbij ook daarbij natuurlijk wel ook zorgvuldig naar de effecten op daarmee mogelijk in het geding zijnde waarden/omgevingskwaliteiten, waaronder dus ook kwaliteiten grond- en drinkwater, etc., zou moeten worden gekeken (zie in deze overigens ook het vorige aandachtspunt);
  17. Dan is het wat betreft de 'Uitgangspunten' de vraag of het actief betrekken van de omgeving, bijvoorbeeld door van een collectief partnerschap uit te gaan, niet veel ambitieuzer en ook concreter zou moeten worden ingevuld, bijvoorbeeld door van een

---

⁴ Denk dus o.a. aan een dak met zonnepanelen boven de A-28.

lokaal eigendom van minimaal 50 % uit te gaan (zie in deze ook het voorstel van de NMU m.b.t. energietransitie);

18. Wat betreft de borging (dus implementatie) van bepaalde activiteiten in het lokale Omgevingsbeleid, dus omgevingsvisies gemeenten (zie in deze met name ook de 'Aanbiedingsbrief Startnotitie RES1.0'), dient o.i. daarbij nog wel een bepaalde ruimte voor een locale afweging mogelijk te blijven, dat ook in relatie tot de binnen een bepaalde gemeenten aanwezige omgevingskwaliteiten/kwaliteiten/waarden natuur, landschap en cultuurhistorie, die wellicht op een hoger abstractieniveau toch anders worden gewogen (zie in deze dus ook het: 'Beoordelingskader'). Dus wel een gedragen gezamenlijke verantwoordelijkheid, evenals ook een verantwoordelijkheid binnen de gemeenten zelf om hun eigen opgave te realiseren, maar tegelijkertijd bij de (ruimtelijke) afweging hoe daaraan dan uiteindelijk vorm te geven het nadrukkelijk ook mogelijk maken om daarbij dan zelfstandig rekening te kunnen houden met lokaal aanwezige leefomgevingskwaliteiten (in brede zin). In die zin zou dus op een of andere wijze juist ook aan participatie, met name ook op het lokale schaalniveau, dus o.i. een veel belangrijker gewicht moeten worden toegekend dan zoals tot op heden bij diverse processen in de regio U-10 is ingezet (zie m.b.t. participatie met name ook hieronder onder het hoofdje: '*Governance/participatie*');

Governance/participatie

19. Op basis beschikbare informatie is het duidelijk dat er inmiddels een op 19 mei 2019 voor regionale stakeholders een bijeenkomst heeft plaatsgevonden;
20. Duidelijk is verder dat het aan de individuele gemeenten wordt overgelaten hoe zij daar de lokale stakeholders bij willen betrekken, niet alleen bij het opstellen van het 'RES 1.0' zelf, maar dus kennelijk ook bij de voorliggende 'Startnotitie RES 1.0';
21. Kennelijk heeft de gemeente Zeist er dus voor gekozen het betrekken bij standpuntbepaling t.a.v. de thans in besluit voorliggende 'Startnotitie RES 1.0' dat via de Ronde Tafel te doen, maar ook duidelijk zal zijn dat dat nog niet wil zeggen dat er dan ook echt van een open participatief proces sprake is, terwijl dat o.i. zeker bij zulke belangrijke besluiten met ook ruimtelijke consequenties, ook voor de leefomgeving van mensen, evenals voor de natuur, het landschap en cultuurhistorie, toch het uitgangspunt zou moeten zijn;
22. Nu is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. wel al benaderd door de gemeente om actief mee te denken over 'zonnevelden in het landelijk gebied', hetgeen op zich wordt gewaardeerd, maar dat is toch iets anders dan meedenken (met alle mogelijke betrokkenen) over energietransitie in de regio als geheel;
23. Een en ander dan nog even los van diverse integrale ruimtelijke afwegingen waar de gemeente Zeist in het kader van haar eigen omgevingsvisie voor staat en waarvoor dan kennelijk in november a.s. een (aantal) bijeenkomst(en) zal worden geagendeerd;

Monitoring en evaluatie

24. Uiteraard goed dat een en ander zorgvuldig zal worden gemonitord en geëvalueerd op basis daarvoor beschikbare modellen;

Conclusie Startnotitie RES

25. Het zou o.i. goed bepaalde doelstellingen/ambities aan te vullen/aan te scherpen, een en ander mede op basis van de voorstellen zoals deze daartoe in het hiervoor per gegeven aandachtspunt aan de orde gestelde zijn gedaan;

Beoordelingskader REP

Algemeen

26. Hierbij valt het allereerst in procesmatige zin op dat kennelijk op het laatste moment m.b.t. het: 'Beoordelingskader REP' alsnog een relatief groot aantal documenten op de website van de gemeente zijn geplaatst, inclusief dus ook een: 'Raadsvoorstel Beoordelingskader REP', d.d. 03 september 2019, dus naast de twee documenten die er eerder al opstonden (namelijk het: 'Beoordelingskader' zelf en de: 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht'), dus dat het gezien dat late tijdstip het zo vrijwel onmogelijk wordt om daar nu in inhoudelijke zin nog een reactie te geven, zowel op het 'Raadsvoorstel Beoordelingskader REP', als ook de: 'Vergelijkingstabel' tussen het 'Beoordelingskader' en het 'Positionpaper' die daaraan (mede) ten grondslag ligt. Alhoewel het op zich dus goed is dat er nu toch een: 'Raadsvoorstel Beoordelingskader REP' ligt en ook de betreffende: 'Vergelijkingstabel' is opgesteld;
27. Wellicht ware het goed geweest als ook meteen alle andere rapporten/documenten die als bouwstenen voor het REP kunnen worden aangemerkt, dus niet alleen die met betrekking tot 'Groen en landschap' (zie in deze dus het: 'Ontwikkelbeeld groen en Landschap'), zoals dus ook die m.b.t. 'Wonen', 'Werken', 'Bereikbaarheid', 'Energie' op de website waren geplaatst, aangezien deze toch in belangrijke mate gezien de daarin per thema/pijler gegeven opgaven, die dan als uitgangspunt voor de doelen die men wil realiseren in het kader van het 'REK' en dus ook het 'REP' worden genomen, zullen bepalen wat de uiteindelijk impact zal zijn, zodat ook daarbij bij het toetsen van de gegeven: 'Uitgangspunten' in de: 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht' én ook het: 'Beoordelingskader REP' nadrukkelijk rekening kan worden gehouden;
28. Natuurlijk door de gemeente Zeist is eerder dit jaar m.b.t. tot het 'REP' een zogenaamde 'Position paper REP' vastgesteld, ook om op basis van binnen de gemeente aanwezige beschikbare beleidskaders haar prepositie t.a.v. het: 'REP' te bepalen. Maar anderzijds staat de gemeente niet geheel los binnen de regio en zullen de in die zin in het kader van het 'REP' per afzonderlijk thema/pijler gegeven opgaven mogelijk ook hun (ruimtelijke) uitstraling op Zeist hebben. Dus is het o.i. goed als Zeist, alhoewel de Stichting op zich verheugd is dat zij een 'Position paper REP' heeft opgesteld, zij het dus met de nodige kanttekeningen (zie in deze ook de: 'Reactie van de SMZ e.o. op de Positionpaper REP', wel ook haar verantwoordelijkheid neemt t.a.v. een toetsing van de 'Uitgangspunten', dus inclusief de bijbehorende opgaven, zoals deze uit de 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht' naar voren komen, evenals ook vanuit dat perspectief naar het 'Beoordelingskader REP' zou kijken, dus niet alleen vanuit de context van Zeist, dus de prepositie die zij in die zin in het: 'Positionpaper REP' heeft ingenomen;
29. Wat in ieder geval m.b.t. de 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht' en ook het: 'Beoordelingskader REP' meteen opvalt, is dat daarbij kennelijk toch de diverse verstedelijksmodellen, inclusief ook (bijbehorende) mobiliteitsvraagstukken (zie wat betreft dat laatste met name het kennelijk reeds door portefeuillehouders geaccordeerde rapport: 'OV toekomstbeeld Midden Nederland' met daarbij ook de aanleg van o.o. OV tangenten rondom de stad Utrecht/CS Utrecht), zoals deze in kader MIRT-Oost/U-NED aan de orde zijn centraal lijken te worden gesteld. Dat bleek trouwens ook tijdens de bijeenkomst van het: 'U Beraadt' van 03 juli 2019 en waar dus o.a. het thans ter besluitvorming voorliggende: 'Beoordelingskader' aan de orde werd gesteld, inclusief dus een aantal mogelijke stedelijke ontwikkelingsmodellen;

30. Dat men bij de toetsing van de diverse mogelijke stedelijke ontwikkelingsmodellen het 'Beoordelingskader U-NED' als basis neemt, met kennelijk als belangrijkste centrale uitgangspunt: 'Healthy Urban Living' (zie in deze dus met name ook de 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropool Regio Utrecht'), dus een goed leefklimaat voor de mens, doet o.i. toch sterk te kort aan algemene kernkwaliteiten van regio, dus met name ook die voor natuur, landschap en cultuurhistorie. Weliswaar komt het rekening houden met (intrinsieke) waarden van natuur/biodiversiteit, landschap en cultuurhistorie in het 'Beoordelingskader REP' terug bij bepaalde subindicatoren, namelijk die binnen het hoofddoel: 'Ruimtelijke kwaliteit verhogen', maar deze lijken toch met name te dienste te staan van beoogde stedelijke ontwikkelingen. In die zin zou het o.i. dus goed zijn als een veel breder kader (met bijbehorende ambities) wordt ontwikkeld, althans toch voor een evenwichtiger opbouw van de toetsing wordt gekozen, inclusief eventuele wegingsfactoren. Dat ook vanuit het gegeven dat bij de enquête zoals deze in het kader van het NOVI is gehouden het behoud (en de ontwikkeling) van de natuur (toch) als belangrijkste prioriteit naar voren kwam;
31. Zoals ook hiervoor m.b.t. de 'Startnotitie RES 1.0' reeds aangegeven, zou men eigenlijk o.i. niet de verwachte groei van de regio, of dat nu van het aantal inwoners is, of de economische groei, inclusief bijbehorende mobiliteit, centraal moeten stellen, maar een duurzame ontwikkeling van de regio (in brede zin) en dan vanuit dat perspectief, ook in kader ruimtelijke ontwikkeling op schaal Nederland als geheel, te bezien hoe de regio zich dan verder zou kunnen ontwikkelen, met daarbij dus ook de ruime aandacht voor de ruimtelijke kwaliteiten zoals deze binnen de regio aanwezig zijn en dan in het bijzonder die van natuur, landschap en cultuurhistorie (zie in deze dus ook het document: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap'). Dus feitelijk de 'Sustainable development Goals' van de UN als uitgangspunt voor de ontwikkeling van de regio te nemen (zie in deze overigens ook de: 'Ontwerp-NOVI', Hoofdstuk 3.2 'Nationale belangen en opgaven'). Gelukkig wordt in het 'REK' dus nog wel bijzondere aandacht gegeven aan het thema duurzaamheid, evenals in het 'Positionpaper REP' van de gemeente Zeist, maar zowel in de 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht', als ook het 'Beoordelingskader REP' komt duurzaamheid o.i. dus niet echt als overkoepelend thema terug, tenzij je daar dan met name een 'Gezond, stedelijk leven', dus 'Healthy Urban Living' onder verstaat, hetgeen o.i. dus een veel te beperkt perspectief is. Weliswaar wordt in het 'Beoordelingskader REP' als één van de hoofddoelen het 'bevorderen van een gezonde, duurzame en energieke regio' aangegeven, maar in concrete zin wordt met name het thema duurzaamheid niet tot nauwelijks uitgewerkt, althans blijft o.i. toch onduidelijk wat men daar dan onder verstaat;
32. Dat het in die zin, dus wat betreft duurzaamheid, tevens goed zou zijn als men zich bij de uitgangspunten niet primair zou richten op faciliteren van de groei van wonen, werken en mobiliteit, ook al probeert men dat dan zo duurzaam mogelijk te doen, maar juist met diverse 'scenario's' te werken, dus ook van 'nul-groei', evenals een groeien met een bepaald aantal woningen (zie in deze ook de in PS in die zin aangenomen motie ten tijde vaststelling koersdocument: 'Koersen met kwaliteit' in kader POVI), etc.;
33. Of wellicht nog beter dat toch eerst echt een integrale duurzame koers (inclusief waarden/kwaliteiten van de natuur, landschap en cultuurhistorie en die van de leefomgeving) wordt uiteengezet, dus waar we met zijn allen in de regio/provincie nu echt naar toe willen, alvorens op basis van een beoordelingskader richting aan de verstedelijking en werkgelegenheid wordt gegeven (zie in deze dus ook de eerdere reacties van de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zowel het: 'REK', het: 'REP' en ook het: 'Position Paper');

34. Meer in het bijzonder zou o.i. met name moeten worden gekeken hoe men niet alleen kwantiteiten, maar juist ook aan (bestaande en met name ook nog te realiseren) ruimtelijke kwaliteiten en dan in het bijzonder die van natuur, landschap en cultuurhistorie dus een meer evenwichtige plek in het: 'Beoordelingskader REP' kan geven, zodat deze ook echt kunnen worden meegewogen. Wellicht dat het voor de: 'Omgevingsvisie Zuid Holland' ontwikkelde afwegingskader daarvoor een goed/beter alternatief is (zie in deze ook: 'Leefomgevingstoets Omgevingsvisie Zuid-Holland') en/of de leefomgevingssystematiek zoals deze (nota bene) door de provincie Utrecht reeds is ontwikkeld, inclusief bijbehorende 'MAB-Table' (zie in deze ook: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling – Vernieuwd instrumentarium leefbaarheid/duurzaamheid in ruimtelijke plannen (Provincie Utrecht, 2015)');
35. Overigens wel goed dat men kennelijk bij het 'Beoordelingskader REP' uitgaat van de zogenaamde 'Welvaartstheorie', inclusief het geluk van de mens, maar de vraag is dan wel hoe men dat bij de uiteindelijke keuzen doorvertaald (vergelijk in deze overigens het algehele toetsingskader voor (economische) ontwikkeling van Bhutan, namelijk het: 'Bruto Nationaal Geluk');
36. Meer in het bijzonder blijft het trouwens vooralsnog onduidelijk bij alle van de als basis voor het 'Beoordelingskader REP' per thema/pijler gegeven uitgangspunten, wat dan (o.a.) de recente uitspraak van de PAS door de Raad van State betekent en op basis waarvan toch duidelijk is geworden dat wat betreft de natuur voor bepaalde ontwikkelingen de grenzen zijn bereikt (vergelijk in deze ook de publicaties: 'Planetary boundaries (Rockstrom, J., 2009)', diverse 'Living Planet reports' van het WWF/WNF en ook recente rapport IPBES m.b.t. biodiversiteit), dus dat ook in die zin m.b.t. het denken en doen van de mens een echte omslag gewenst is;
37. Dan blijft het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. vooralsnog toch onduidelijk hoe nu de verdere participatie m.b.t. het: 'Beoordelingskader REP' zal verlopen, dat ook gezien eerdere brief van de Stichting Beter Zeist m.b.t. viertal eerder in kader REP gepresenteerde rapporten, evenals de reactie van de gemeente naar de U-10, d.d. 23 april 2019. Ook in het voorliggende 'Rv Beoordelingskader REP' wordt daaraan o.i. maar in zeer beperkte mate aandacht, behalve dan dat de gemeente aangeeft dat er nog alle ruimte voor een eigen inbreng is. Juist als men ook echt waarde hecht aan een lokale inbreng, zou o.i. juist voor de behandeling van zo'n belangrijk document, evenals ook het meteen echt inhoudelijk aan de orde stellen van onderliggende bouwstenen/rapporten/documenten, dus veel meer ruimte moeten worden aangehouden, inclusief het zo mogelijk actief betrekken van de bevolking. Eveneens zou dus ook binnen het proces ruimte moeten zijn voor een lokale inbreng en afweging (vergelijk ook de in die zin hierboven reeds gegeven reactie op procedure 'RES 1.0' in relatie tot lokale inbreng), dat ook in relatie tot ontwikkeling 'Omgevingsvisie gemeente Zeist', waarvoor het daarbij nog te volgen proces o.i. vooralsnog eveneens onduidelijk is. Natuurlijk is er nu dan op het laatste moment een: 'Vergelijkingstabel' opgesteld met overeenkomsten en verschillen tussen het: 'Beoordelingskader REP' en het 'Positionpaper', maar daarmee is nog niet gepeild hoe de bevolking dan tegenover de ontwikkelingen staat die de regio in het kader van het: 'REK' en met name het: 'REP' thans beoogt mogelijk te maken;
38. Hierna zal als een reactie worden gegeven op de uitgangspunten zoals deze m.b.t. bepaalde thema's/pijlers in de: 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht' aan de orde worden gesteld, waarna op het: 'Beoordelingskader REP' zelf zal worden ingegaan;

Uitgangspunten voor (de toetsing van) het 'Beoordelingskader REP' (zie in deze: 'Uitgangspuntennotitie MIRT onderzoek Metropoolregio Utrecht')

Bevorderen van een gezonde, duurzame en energieke regio/Healthy urban living (als hoofdthema)

39. Op zich dus goed dat hier bijzondere aandacht aan wordt gegeven, ook vanuit de gezondheidsproblematiek waar men met name in stedelijke gebieden, maar feitelijk ook in de landelijke gebieden (denk o.a. aan problematiek gebruik bestrijdingsmiddelen, endotoxinen en zoönosen) voor staat, maar deze dient o.i. zoals ook hiervoor reeds aangegeven, niet als basis voor uiteindelijk keuzen te worden genomen, althans daarbij centraal te staan, aangezien o.i. daarbij veel meer factoren leidend zouden moeten zijn en dan met name die die een echte duurzame ontwikkeling van de regio/provincie/Nederland/Wereld waarborgen, zoals dus naast die met betrekking tot het milieu (sec), zoals de geluidsbelasting, luchtkwaliteit, etc.), met name ook waarden natuur, landschap en cultuurhistorie (vergelijk ook het 'planet-deel' van duurzame ontwikkeling);

Wonen (als (dragende) pijler)

40. Zoals ook hiervoor al aangegeven lijkt men daarbij toch primair uit te gaan van verwachte groei prognose bevolking van de regio op basis van het rapport: 'Locatieonderzoek woningbouw Regio Utrecht – De opgave', terwijl het o.i. toch goed zou zijn hierbij diverse 'scenario's' aan te houden (zie ook in die zin door PS in kader van het koersdocument: 'Koersen met kwaliteit' aangenomen motie), inclusief in die zin ook als regio/provincie een aantal aanbevelingen naar het rijk in het kader van de: 'Ontwerp-NOVI' te doen, zoals dus het meer spreiden van de bevolking, inclusief dus ook werkgelegenheid, over diverse regio's, zodat tot een (meer) evenwichtige (ruimtelijke) ontwikkeling van Nederland als geheel kan worden gekomen;
41. Dat bij keuze mogelijke (grotere) uitleglocaties ook rekening dient te worden gehouden met klimaatverandering, maar met name ook aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie (vergelijk in deze ook het principe van: 'Natuurinclusief ontwerpen'), dat dus ook vanuit het ontwikkelingsperspectief zoals dat in het rapport/document: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap' is neergelegd, ook al zijn ook daarbij wel bepaalde kanttekeningen te plaatsen, spreekt dan voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. voor zich;
42. Dat men binnen de regio en in het bijzonder dan in de gemeenten Zeist en Utrechtse Heuvelrug zich wat betreft de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden dan op basis van het rapport/document: 'De knooppunten van de provincie Utrecht uitgelicht' met name focust op het: 'Station Driebergen Zeist' kan vanuit mobiliteitsoverwegingen wellicht logisch klinken, maar ook duidelijk is, zoals ook door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. tijdens eerdere reacties op de betreffende raadsvoorstellen in kader U-10 reeds aangegeven, dat dit als een uiterst kwetsbaar gebied dient te worden aangemerkt, ook gezien de ligging te midden NNN en CHS. Dus dat hier ook o.i. gezien de thans aanwezige beperkte ruimtelijke kwaliteit, althans die van de hier op dit moment aanwezige bedrijfsruimten en ook kantoren, ook o.i. wel degelijk een bepaalde mate van herontwikkeling gewenst is, maar dan wel binnen de rode contouren en ook op basis van de beoogde ruimtelijke kwaliteiten zoals deze in die zin in de nog maar relatief recent door beide gemeenteraden gezamenlijk vastgestelde: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen-Zeist' zijn aangegeven (zie in deze overigens ook onder het hoofdje '*Bereikbaarheid (als (dragende) pijler)*');

Werken (als (dragende) pijler)

43. Dat de provincie Utrecht en in het bijzonder de stad Utrecht en aangrenzende gemeenten een aantrekkelijk (inter)nationaal vestigingsmilieu is, juist ook door het vele groen, met name ook voor bedrijven die zich op 'life science' richten, zal voor iedereen duidelijk zijn, maar ook is duidelijk dat als bij gegeven ontwikkelingen - met dus een verwachte groei in 2050 met 100.000 banen t.o.v. 2017 (zie in deze dus o.a. ook het rapporten/documenten: 'Verdieping economische beeld U-10' ook al wordt daarin het groeicijfer van 100.000 niet als zodanig expliciet aangegeven) - het beslag op de ruimte almaar groter wordt, dus inclusief de aantasting van aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie én ook de leefomgevingskwaliteiten in het algemeen, dat men daarmee tegelijkertijd een inbreuk op het thans gelukkig nog aanwezige: 'Natuurlijk Kapitaal' pleegt (zie wat dat laatste betreft dus ook de publicatie: 'Natuurlijk Kapitaal (PBL, 2014)') en daarmee dus tegelijkertijd ook nu juist op dat goede vestigingsmilieu;
44. Dat in die zin de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. veeleer een voorstander is van 'recycle de (beschikbare) ruimte' en als men daarbij dan meteen ook echt een groene ruimtelijke kwaliteitsslag maakt, kan ook daadwerkelijk echt sprake zijn van een win-win situatie. Naast natuurlijk de ontwikkeling waar gewenst van gemengde woon-werkmilieu's (inclusief: 'proeftuinen'), zodat zo mogelijk in die zin meteen ook de (niet noodzakelijke) mobiliteit kan worden aangepakt;
45. Houdt hierbij nadrukkelijk ook rekening met *innovaties*, zoals die op het gebied van informatie-technologie, kunst-matige intelligentie, etc., waarbij ook daarbij o.i. wel altijd ook aandacht voor de 'menselijk maat' dient te blijven;

Bereikbaarheid (als (dragende) pijler)

46. Ook vanuit het oogpunt van de klimaatproblematiek is ook m.b.t. de bereikbaarheid/mobiliteit binnen de regio nog een enorme omslag te maken, waarbij o.i. dan een transitie van automobiliteit naar OV, fiets en voetganger centraal dient te staan (zie in deze wat betreft de regio Utrecht met name ook het rapport: 'Kracht van Utrecht 2.0');
47. Veeleer dan door zich te richten op het almaar uitbreiden van het wegennet (vergelijk verbreding A-12/A-27, NRU, etc.), zou men dus binnen de regio voor echt duurzame alternatieven moeten gaan, waarbij het invoeren van rekening rijden, het maximaal inzetten op OV (vergelijk in deze met name ook de zogenaamde: 'Ladder van Verdaas') de lijn zou moeten zijn, naast de mogelijkheden die: 'Smart Mobility/Mobility as a Service' in de toekomst kan bieden;
48. Wat betreft dat OV en met name het aanleggen van tangents rondom de stad Utrecht/Utrecht CS (zie in deze dus ook het rapport: 'OV toekomstbeeld Midden Nederland'), inclusief dus een eventuele tram naar Zeist, plaatst de Stichting daar gezien de daarmee (mogelijk) in geding zijnde ruimtelijke kwaliteiten, maar ook wat betreft vervoerswaarde, nog wel haar vraagtekens bij. Zo loopt er met name aan de oostkant van de stad een belangrijke ecologische verbinding (EVZ), waarin in de loop van de tijd ook veel is geïnvesteerd (zie in deze o.a. ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2009)') en bij mogelijke ontwikkelingen zou daarmee nadrukkelijk rekening moeten worden gehouden, evenals ook in algemene zin aanwezige kwetsbare waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie;
49. Wat hiervoor is gesteld m.b.t. ontwikkeling OV rondom de stad Utrecht en dan in het bijzonder de aanleg van de tangents, dus dat ook daarbij nadrukkelijk rekening zou moeten worden gehouden met waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie, geldt

ook voor de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen bij eventuele knooppunten en dan dus in het bijzonder ook die nabij het: 'Knooppunt Station Driebergen Zeist'. Natuurlijk uit de in die zin uitgevoerde 'Knooppuntanalyse' (zie in deze ook het rapport/document: 'Knooppunten provincie Utrecht uitgelicht') wordt duidelijk dat er wat betreft de capaciteit van dat knooppunt op basis van een analyse met het zogenaamde 'Vlindermodel' nog ruimte voor ontwikkelingen is om wat betreft de vervoerscapaciteit van dat station in die zin tot een bepaalde balans te komen, maar als je daar dan eerst besluit tot een grootse aanpak van dat station (en ook de hele omgeving), inclusief inzet op behoud intercity-status, dan cre-er je o.i. dus eerst zelf de geconstateerde disbalans om die dan later door ruimtelijke ontwikkelingen op te willen 'herstellen (lees: ruimtelijk opvullen)'. Doel is echter altijd al geweest hier nu juist een 'Landgoedstation' te ontwikkelen, dat als groene poort van de Stichtse Lustwarande/NPUH/Geopark Heuvelrug i.o. en dus zou men dat doel, inclusief dus de (bijbehorende) waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie zoals deze hier voorkomen, o.i. als uitgangspunt voor de eventueel hier beoogde ruimtelijke ontwikkelingen moeten nemen;

Groen (als (dragende) pijler)

50. Gelukkig wordt aan het thema 'Groen' in de 'Uitgangspuntennotitie' dus wel de nodige aandacht gegeven, vermoedelijk nadat door diverse gemeente in kader REP was aangegeven dat dit thema niet mocht ontbreken, met dus als gevolg het rapport: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap', maar toch kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich niet aan de indruk onttrekken, dat groen toch vooral als een randvoorwaarde wordt gezien voor een gezonde stedelijke ontwikkeling, terwijl het natuurlijk veel meer is dan dat. Zo wordt in die zin in de: 'Uitgangspuntennotitie' aangegeven dat de: *'Schaalsprong van verstedelijking ademruimte, groen en uitloop voor de inwoners vereist'*. Gelukkig wordt daarbij nog (net) wel aangegeven dat er ruimte nodig is voor 'biodiversiteit', maar o.i. zou dat juist voor de toekomstige ontwikkeling een van de centrale toetsingsdoelen dienen te zijn, ook al aangezien in die zin uit diverse: 'Staten van Utrecht' naar voren komt dat het met de biodiversiteit in het Utrechtse helemaal niet zo goed is gesteld, ook al zijn er in die zin de laatste jaren gelukkig ook een aantal lichtpuntjes.
- In ieder geval zou de natuur en dan in het bijzonder de biodiversiteit in het toegepaste 'Beoordelingskader' dus veel sterker dan thans het geval is rekening moeten worden gehouden, dus niet als subdoel van ruimtelijke kwaliteit, maar als een van de hoofddoelen, dat mede ook gezien de algehele kritieke toestand van de natuur/biodiversiteit (zie in deze o.a. ook het zogenaamde IPBES-rapport: 'Global assessment report on biodiversity and ecosystem services (IPBES, 2019)');
51. Daarbij komt dat men bij het 'Beoordelingskader' dus waarden van landschap, cultuurhistorie en ook natuur, dus zowel de impact van ontwikkelingen als de kansen vooral kwalitatief wil inschatten, terwijl het met name voor de natuur wel degelijk ook op basis van beschikbare modellen mogelijk is in kwantitatieve zin iets te zeggen over de effecten op het duurzame voortbestaan (dus overleven) van populaties, evenals ook over de effecten op zogenaamde ecosysteemdiensten (vergelijk ook 'TEEB'), dus de economische toegevoegde waarden van ecosystemen, waarbij natuurlijk wel blijft staan dat het dus wel degelijk ook belangrijk is ook de intrinsieke waarde van de natuur mee te wegen, zoals thans (gelukkig) wel in het 'Beoordelingskader' opgenomen;
52. Dat ook meteen bij ontwikkelingen ook ruimte dient te worden gereserveerd voor de met de klimaatverandering samenhangende aanpak van droogte, maar ook piekbuien, dus door het reserveren van groene ruimte voor waterberging en buffering in kader

klimaatadaptie, spreekt voor de Stichting Milieuzorg Zeist dan weer als vanzelf, maar dus wel goed dat hieraan meteen is gedacht;

53. Hoe een en ander ook zij, er zou bij de uitgangspunten voor groen dus duidelijk ook een doelstelling m.b.t. vergroten biodiversiteit moeten worden opgenomen;

Energie (als (dragende) pijler

54. Hierbij is dus reeds hiervoor stilgestaan bij de kanttekeningen die bij de: 'Startnotitie RES 1.0' zijn geplaatst, maar dus wel goed dat gegeven ontwikkelingen integraal in het voorliggende: 'Beoordelingskader REP' zijn meegenomen (en wel binnen het hoofddoel: 'Healthy Urban Living');

Beoordelingskader

55. Bij het gegeven 'Beoordelingskader REP' wordt dan een onderscheid gemaakt tussen een zevental hoofddoelen, dus een vijftal hoofddoelen waarbij aandacht wordt gegeven het zestal 'pijlers' zoals deze (hiervoor) in de 'Uitgangspuntennotitie' aan de orde worden gesteld, aangevuld met de hoofddoelen: 'Haalbaarheid' en 'Kosten en opbrengsten (financieel)', evenals een aantal daarvan afgeleide subdoelen met bijbehorende 'Kernindicatoren' (zie ook: 'Beoordelingskader MIRT onderzoek Regio Utrecht', de tabel op de pag. 4). Per subdoel worden in een aparte tabel dan weer een aantal 'voorbeelden om tot een afweging te komen' gegeven, evenals een aantal 'overige indicatoren' aangegeven met ook mogelijke 'bronnen' (zie in deze ook het 'Beoordelingskader MIRT onderzoek Regio Utrecht', de tabel op de pagina's 5,6,7 en 8);
56. Bij het gegeven 'Beoordelingskader' zijn hiervoor onder het hoofdje 'Algemeen' al een aantal meer algemene kanttekeningen bij het gegeven 'Beoordelingskader' geplaatst, evenals ook m.b.t. diverse thema's/pijler die daarbij aan de orde worden gesteld onder het hoofdje 'Uitgangspunten voor (de toetsing van) het 'Beoordelingskader REP' en dan onder de diverse thema's, hetgeen hier niet nogmaals zal worden herhaald. Wel zou het o.i. goed zijn deze nader te bezien en dan (bestuurlijk) te wegen;
57. Verder valt in algemene zin toch dat veel van de gegeven doelen en onder subcriteria dan gegeven 'kernindicatoren' toch nog o.i. vaak (heel) vaag zijn omschreven, zodat in die zin nog een hele slag te maken valt;
58. Meer in het bijzonder is dus, zoals ook hiervoor reeds aangegeven, door de gemeente een: 'Vergelijkingstabel' gemaakt tussen (de uitgangspunten van) het: 'Beoordelingskader REP' en de: 'Positionpaper REP'. Een 'Vergelijkingstabel' die dan mede ten grondslag is gelegd aan het thans m.b.t. het 'Beoordelingskader REP' voorliggende raadsvoorstel. Op basis van gegeven 'Vergelijkingstabel' komt de gemeente tot vergelijkbare conclusies als de Stichting Milieuzorg Zeist e.o., althans wat betreft de thema's/pijlers natuur, landschap, cultuurhistorie en duurzaamheid, zij het dat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat in veel van voorkomende overeenkomsten wel vanuit een breder perspectief beziet, namelijk vanuit 'Think global, act local', maar hopelijk ziet zij dat dus verkeerd;

Conclusie beoordelingskader

59. Alhoewel de Stichting er positief tegenover staat dat men vroegtijdig, ook als hulpmiddel, de effecten/kansen van diverse verstedelijkingsmodellen in beeld wil brengen, vraagt zij zich wel af of nu juist het thans ontwikkelde 'Beoordelingskader' wel tot die uitkomsten, dus hét stedelijke ontwikkelingsmodel gaat leiden, dat de grondslag kan vormen voor een echt duurzame ontwikkeling van de regio. Het zou o.i. goed zijn als in zin dus alsnog een algehele herbezinning plaats vindt.

Patrick Greeven